

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษาระบุว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ..." และในหมวด 7 มาตรา 55 วรรค 2 ได้ระบุไว้ว่า "ให้มีกองทุนส่งเสริมครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัล เชิดชูเกียรติครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา" จากบทบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยกองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู ซึ่งได้ดำเนินการ โครงการครูต้นแบบ โดยมุ่งสรรหาครูที่มีผลงานการจัดกิจกรรมการสอนดีเด่น มีรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างได้ และสามารถนำพาการปฏิรูปการเรียนรู้ ภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นครูต้นแบบและผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ อันจะเป็นประโยชน์และผลไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรมวิชาการ (2544 : 6) ได้กล่าวถึง ครูเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาครูจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นครูที่ดี ผู้มีความรู้ความสามารถในการกระตุ้นช่วยให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ ครูจะต้องเป็นที่ไว้วางใจของผู้ปกครองเป็น ผู้ร่วมงานที่ดีในสถานศึกษา และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การพัฒนาครูนั้นจึงเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการพัฒนาครูให้ทั่วถึงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 9) ได้กล่าวไว้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อครูได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีนโยบายจัดให้มีการพัฒนาและสร้างครูต้นแบบขึ้นมาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินครูที่มีผลงานดี เป็นต้นแบบ เป็นตัวอย่างแก่เพื่อนครูได้ โดยให้วุฒิปัตรเป็นครูต้นแบบ

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง ได้สนองนโยบายในการสร้างครูต้นแบบขึ้นมา โดยจัดให้มีการอบรมครูแกนนำให้คณะครูอาจารย์ได้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการเรียนรู้ เข้าสู่การประเมินเป็นครูต้นแบบในปีการศึกษา 2544 มีคณะครูในอำเภอฝางจำนวน 72 คน ที่ผ่านการประเมินเป็นครูต้นแบบ ได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผู้เรียนมีการขยายผลต่อเพื่อนครูที่เป็นครูเครือข่ายอยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่ทั่วถึงและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นในปีการศึกษา 2545 จัดให้มีการอบรมครูแกนนำอีกจำนวน 120 คนเท่านั้น ซึ่งจำนวนครูในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 500 คน การพัฒนาครูครั้งนี้ยังไม่ทั่วถึง และไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู ยังมีครูอีกจำนวนประมาณ 300 กว่าคนที่ยังไม่ได้รับการอบรมเป็นครูแกนนำ เพราะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณดำเนินการไม่เพียงพอ ไม่ทั่วถึงจากการสำรวจข้อมูลยังมีครูอาจารย์ อีกจำนวนมากที่ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนา โดยเฉพาะครูในกลุ่มโรงเรียนประจิมวิทยาซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 60 คนได้รับการประเมินเป็นครูต้นแบบไปแล้ว 12 คนอีกประมาณ 40 กว่าคน ยังไม่ได้รับการอบรม จึงต้องได้รับการอบรมพัฒนาให้ทั่วถึงทุกคน การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ครูทุกคนได้เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดฝึกอบรมครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้โดยให้เพื่อนครูในกลุ่มโรงเรียนที่พัฒนาตนเองเป็นครูต้นแบบแล้ว เป็นวิทยากรช่วยแนะนำให้คำปรึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นการช่วยเหลือกันระหว่างครูด้วยกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการพัฒนาครูแกนนำเพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะให้เยาวชนของชาติให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในการเรียน เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพของชุดฝึกอบรม ที่จะนำไปใช้ในการฝึกอบรมครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ในกลุ่มโรงเรียนประจิมวิทยา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ชุดฝึกอบรม
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูแกนนำ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ได้ชุดฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้
2. ครูในกลุ่มโรงเรียนประจิมวิทยา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการพัฒนาและผ่านการอบรมครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้
3. นักเรียนทุกคน ในกลุ่มโรงเรียนประจิมวิทยา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นคนดี คนเก่ง และได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของตน
4. เผยแพร่ผลการพัฒนาครูแกนนำ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารจัดการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา ชุดฝึกอบรมครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ ตามเนื้อหาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย

1. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
2. หลักสูตรการพัฒนาบุคลากรแกนนำ
3. หลักสูตรครู...แผนการสอน
4. กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. การจัดทำแฟ้มพัฒนางาน
6. การวิจัยในชั้นเรียน
7. การประเมินครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน

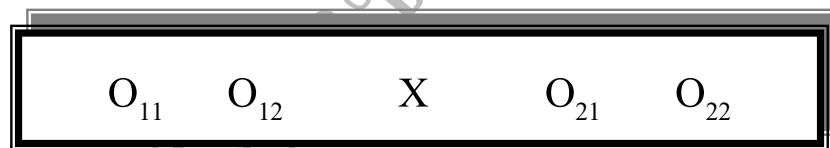
กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ที่เข้ารับการอบรมในกลุ่มโรงเรียนประจิมวิทยา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 60 คน นักเรียนที่เรียนกับครูที่ผ่านการอบรมและ ผู้ปกครองนักเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจำนวน 7 โรงเรียนหลังการอบรมจำนวน 40 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดฝึกอบรม
- ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูป

แบบแผนการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Design) ใช้รูปแบบการวิจัย ดังภาพที่ 1.1 ดังนี้

- O₁₁ = การทดสอบก่อน (Pretest) ใช้ชุดฝึกอบรม
- O₁₂ = พฤติกรรมการสอนของครูก่อนได้รับการฝึกอบรม
- X = การอบรมโดยใช้ชุดอบรม
- O₂₁ = การทดสอบหลัง (Posttest) การฝึกอบรม
- O₂₂ = พฤติกรรมการสอนของครูหลังได้รับการฝึกอบรม

ภาพที่ 1.1 แสดงแบบแผนการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัย

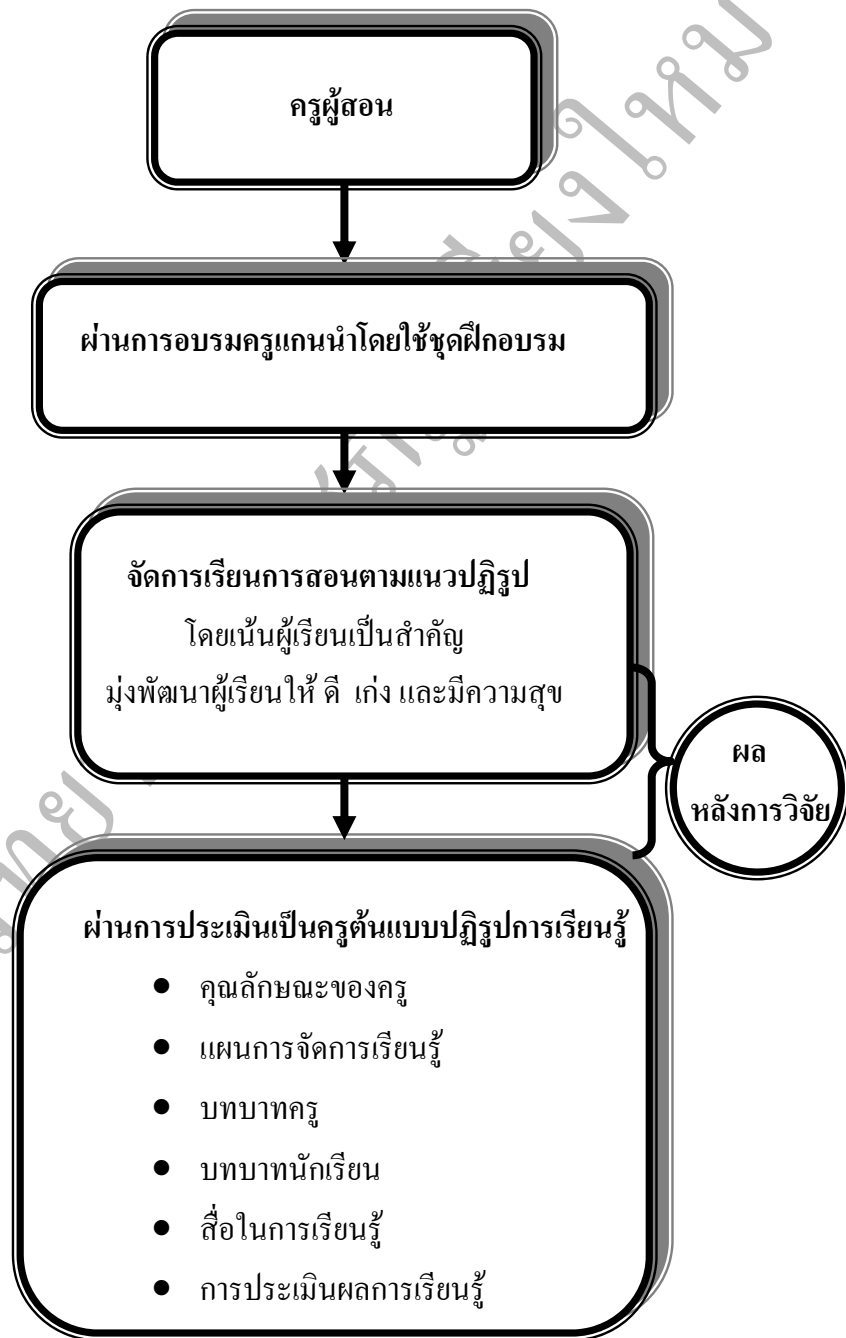
ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพของชุดฝึกอบรม และศึกษาผลการพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกอบรม ดังนั้นในการอบรมครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ จึงต้องใช้คู่มือชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้น โดยบทบาทวิทยากรในระดับกลุ่มโรงเรียน และบทบาทผู้เข้ารับการอบรม ให้เป็นไปตามคู่มือในชุดฝึกอบรมเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้ครั้งนี้ ดังแสดง
ในภาพที่ 1.2 ดังนี้

การพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครูแกนนำ หมายถึง ครูที่พัฒนาตนเองขึ้นตามหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรแกนนำ พัฒนาผู้เรียน พัฒนางานอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการประเมินเป็นครูต้นแบบปฏิบัติการกระบวนการเรียนรู้

ครูต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีผลงานดีเด่นมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีขั้นตอนการสอนที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี

ชุดฝึกอบรมสำหรับวิทยากรระดับกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาครูแกนนำเป็นต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้โดยเพื่อนครูในกลุ่มช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่เพื่อนครูด้วยกันเอง

วิทยากรระดับกลุ่มโรงเรียน หมายถึง คณะทำงานพัฒนาวิชาการกลุ่มโรงเรียนหรือครูที่ผ่านการประเมินเป็นครูต้นแบบแล้ว

คณะทำงานพัฒนาวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ครูที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งเป็นวิชาการของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนในกลุ่ม เพื่อเข้ามาทำงานและร่วมมือกันจัดกิจกรรมพัฒนาทางด้านวิชาการ ในระดับกลุ่มโรงเรียน